

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д-р Преслав Михайлов Димитров,*
Международно висше бизнес училище (МВБУ),
Професионално направление 3.9 „Туризм“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма „Икономика и управление (туризъм)“* в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1682/10.06.2025 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: ***Виктория Венциславова Коларова***
Тема на дисертационния труд: ***„Приключенския туризъм за развитието на дестинациите“***

I. Биографична информация за докторанта

Дисертантът Виктория Венциславова Коларова се е обучавала по докторска програма „Икономика и управление (туризъм)“ към *катедра „Икономика на туризма“*, *Факултет „Икономика на инфраструктурата“* на УНСС в професионално направление 3.8 „Икономика“ и е зачислен съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 712/12.03.2021 г. Обучението първоначално се е осъществявало в редовна форма на обучение в периода 02.03.2021 – 31.01.2024 г. На 31.01.2024 г. срокът на редовната доктурантура е удължен с една година със Заповед на Заместник-Ректора по НИД на УНСС № 252/31.01.2024 г. считано от 02.03.2024 г. до 02.03.2025 г. На 29.01.2025 г. със Заповед на Заместник-Ректора по НИД на УНСС № 236/29.01.2025 г. докторантурата на Виктория Венциславова Коларова е трансформирана от редовна, субсидирана от държавата в задочна, субсидирана от

държавата, считано от 02.03.2025 г. с краен срок на доктурантурата – 02.03.20206 г. , без да има промяна на в наименованието на темата на дисертационния труд, докторската програма и професионалното направление, в което се обучава доктораната.

В периода 2010 – 2015 г. Виктория Венциславова Коларова учи и звършва средно образование в 8-мо СОУПЧЕ “Ал. С. Пушкин” в гр. Варна. Висшето си образование тя придобива в УНСС, гр. София, където придобива бакалавърска степен по „Икономика на туризма“ (2015-2019) и магистърска степен по „Мениджмънт в туризма“ (2019-2020). От 2021 г., както вече беше отбелязано по-горе, е редовен, а в последствие и задочен докторант в докторската програма по „Икономика и управление на туризма“ в катедра „Икономика на туризма“ на същия университет.

Паралелно с академичното си развитие, докторантката работила 5 години като продавач-консултант, а от 2022 г. до момента заема позицията „експерт бизнес развитие“, като към настоящия момент е в отпуск по майчинство.

II. Обща оценка на представения дисертационен труд и извършената научно-изследователска дейност:

Дисертационният труд, представен от Виктория Венциславова Коларова, е разработен под научното ръководство на проф. д-р Мариана Янева и е посветен на актуална и значима за българската туристическа индустрия тема. По отношение на структурата и съдържанието му, следва да се отбележи, че същият е структуриран в увод, три глави, заключение, използвана литература, приложения (2 на брой). Основният текст на дисертацията е в обем от 250 стандартни страници, компютърно набран текст, като от тях 7 страници са двете приложения, представляващи по същество две отделни примерни анкетни карти, използвани в изследването. Използваната литература - библиографският апарат на работата е представен на 11 страници в края на разработката и включва както следва: 122 информационни източника, от които 11 на кирилица, 111 на латиница – основно на английски език, от които 19 са интернет източници.

Така представената разработка като структура отговаря на изискванията за композиционно и съразмерно разположение на отделните глави.

Извършената научно-изследователска дейност е представена чрез приложенията към дисертационния труд шест публикации – доклади, изнесени и публикувани в международни

научни конференции в България. В представените научните публикации фактически е отразен в голяма степен дисертационния труд в различни степени на завършеност и с акцент върху отделни проблемни моменти и научни търсения. На тази база докторантът покрива минималните изисквани точки по групи показатели за присъждане на ОНС „доктор“ за област 3. Социални, стопански и правни науки, 3.8. Икономика, съгласно действащия Правилник за прилагане на ЗРАСРБ и има изпълнени 60 точки при изискуеми 30. Разработен е и систематизиран автореферат, представящ съдържанието на дисертационния труд.

III. Оценка на съдържанието и разработеността на отделните части на дисертационния труд:

Актуалността на темата на дисертационния труд, както посочва самия автор в **Увода**, се подчертава от няколко на брой фактори, сред които на **първо място** е фактът, че приключенският туризъм създава изживявания и стимулира потребността на хората не само да пътуват, но и да търсят активни преживявания. Отбелязано е също така, че на **второ място** актуалността проузтича от специфичното предлагане на различни видове специализирани туристически продукти в България и от нормативната уредба в страната. В тази връзка е посочено, че приключенският туризъм е включен в разширената специализация на туристическите райони Дунав, Стара планина, Розова долина, Тракия, Родопи, Рила–Пирин, София и Бургас. Следва да се отбележи, че от общо девет туристически района в България, всеки със своя основна продуктова специализация (например културен, планински, здравен, делови или морски туризъм), приключенският туризъм присъства във всички, с изключение на район Варна (Северно Черноморие). Отбелязано е, че това представлява пропуск в концепцията за туристическо райониране, която се нуждае от актуализация, тъй като район Варна вече е развил допълнителен специализиран продуктов профил. Като **трети** аргумент се изтъква търсенето на приключенски туризъм в три типа дестинации, които са приоритетни за съвременното развитие на туризма след периода 2020–2022 г. Това са дестинациите за здравен туризъм, за бизнес туризъм и — не на последно място — дестинациите за културен туризъм.

По-нататък в **Увода** на дисертационния труд авторът отбелязва значимостта на осъщественото от него изследване съгласно собствените му възгледи и оценки. Тук по-специално е отбелязано, че **значимостта на изследването** се определя от необходимостта

да се анализира ролята и значението на приключенския туризъм като фактор за устойчивото развитие на туристическите дестинации. С оглед да ни насочи към съответната конкретика на изследването и нейните практически-приложни аспекти е посочени още и че разработването на модел за ефективно управление на приключенски туристически продукти в българските природни и културни условия, с фокус върху район Рила-Пирин, би допринесло за по-доброто разбиране и оползотворяване на потенциала на този сектор. Отбелязано е, че изследването цели да отговори на идентифицираните предизвикателства, като липсата на координирана маркетингова стратегия и бранд идентичност, и да предложи решения за успешното популяризиране на България като водеща дестинация за приключенски туризъм.:

Текстът на Увода на дисертационния труд продължава, като се представя основната изследователска цел, основни изследователски задачи, работни хипотези, обект и предмет, научни приноси и научни резултати, методология и органичание пред изследването. Като **основна изследователска цел** е посочено: да се анализира и популяризира развитието на приключенския туризъм в приоритетните за него туристически райони, както и да разработи модел за неговото ефективно управление в контекста на българските природни и културни дадености.

За постигане на посочената цел са изведени следните изследователски задачи:

1. Изясняване на същността и спецификата на приключенския туризъм;
2. Извеждане и анализиране на добри практики и тенденции при лидерите в приключенския туризъм;
3. Обосновка на потенциала и атрактивността на дестинациите за приключенски туризъм включително и в България;
4. Изследване на маркетинговото управление на дестинации за приключенски туризъм;
5. Създаване на методика за оценка и анализ на атрактивността на дестинации за приключенски туризъм и нейното прилагане;
6. Разработване на модел под формата на препоръки за усъвършенстване на туристически продукт по приключенски туризъм.

Изследователската теза, застъпена в дисертационния труд и изложена в увода му е, че развитието и популяризирането на приключенския туризъм в българските туристически

райони може да утвърди България като атрактивна, четирисезонна дестинация и да диференцира туристическото предлагане на туроператорите

Като **обект на изследване** в дисертационния труд е отбелязано, че това е приключенският туризъм. А **предмет на изследването**, според автора, е анализът на приключенския туризъм и неговото развитие в избрани туристически райони на България.

Формулирани са **четири работни хипотези**, които по моек скромно мнение е малко много, още повече, че в българските дисертационни трудове в сферата на икономиката и управлението, те по принцип служат по-скоро като основни насоки на изследователската дейност, а не като класически хипотези доказуеми по статистически или друг количествен път чрез приемането на нулеви и единични хипотези. Така отбелязаните вече работни хипотези – насоки за изследователската дейност в дисертационния труд са, както следва:

Хипотеза 1: Липсата на изведени концептуални постановки, идентифицирани добри практики, маркетингова стратегия и бранд идентичност са ограничители за успешното развитие и популяризиране на туристическите райони в България за приключенски туризъм и комбинирани туристически продукти.

Хипотеза 2: Създаването на иновативни туристически продукти и туроператорски пакети, съчетаващи приключенски, екологични и културни елементи, ще увеличи посещаемостта и икономическите ползи за туристическите райони.

Хипотеза 3: Прилагането на устойчиви практики и инвестиции в туристическа инфраструктура ще минимизира негативното въздействие върху природната среда и ще повиши удовлетворението на туристите.

Хипотеза 4: Анализът на потребителските нужди и предпочитания ще подпомогне създаването на висококонкурентни туристически продукти, които отговарят на съвременните изисквания на пазара.

По отношение на **методологията на изследването**, може да се отбележи, че за постигане на поставената цел и решаване на изследователските задачи в настоящия дисертационен труд е приложена комплексна методология, съчетаваща теоретични и емпирични подходи. След теоретичните методи са използвани преглед и проучване на научната литература, анализ на нормативни документи, както и дедуктивният подход и подхода на системния анализ. Емпиричното изследване, от своя страна, е фокусирано върху туристически район Рила-Пирин и включва:

- Разработване на методологически инструментариум: Създаден е специализиран инструментариум за анализ и оценка на приключенския туризъм в района, включващ шест основни критерия с индикатори и специфични характеристики (географско положение, достъпност, капацитет на инфраструктурата, качество на услугите, риск и безопасност, екологична устойчивост, потребителско преживяване и пазарна конкурентоспособност).

- Провеждане на анкетно проучване: Проведено е анкетно проучване сред 200 респонденти (потенциални и реални посетители на район Рила-Пирин) с цел събиране на първична количествена информация относно техните нагласи, предпочитания, преживявания и препоръки, свързани с приключенския туризъм.

- Провеждане на интервюта със специалисти и представители на туристическия бранш: Проведени са интервюта с представители на хотели и туристически агенции в район Рила-Пирин, специализирани в разработването и предлагането на продукти за приключенски туризъм, с цел събиране на качествена информация и експертни мнения.

- Статистически анализ на данни: Обработката на данните от анкетното проучване е извършена с помощта на статистически пакет SPSS, като са използвани дескриптивна статистика и тестове за зависимости (хи-квадрат тест, Cramer's V) за проверка на формулираните хипотези.

- Провеждане на SWOT анализ: Изготвен е SWOT анализ на приключенския туризъм в район Рила-Пирин за идентифициране на вътрешните силни и слаби страни, както и на външните възможности и заплахи.

- Квалиметрия и експертен анализ: Използвани са за определяне на коефициентите на значимост на критериите за оценка на приключенския туризъм.

Като **ограничения пред изследването** са посочени следните основни фактори и обстоятелства:

- Обхват на емпиричното изследване: Въпреки че теоретичната част на дисертацията разглежда приключенския туризъм в по-широк национален и международен контекст, емпиричното изследване е фокусирано основно върху туристически район Рила-Пирин.

- Ограничения, свързани с извадката на анкетното проучване, като тук от стран на автора е отбелязано, че макар да е положено старание за представителност, извадката от 200

респонденти в анкетното проучване може да не отразява напълно всички демографски и социални групи потенциални и реални туристи, както и че при анализа на някои подгрупи (например по статус "Друг" или при определени възрастови категории) броят на участниците е малък, което налага използването на специфични статистически тестове (Fisher's Exact Test) и ограничава възможността за по-детайлни заключения за тези конкретни групи. Тук ще изразя определено несъгласие с дисертанта, тъй като, според мен при 200 респондента в зависимост от предполагаемата големина на генерална съвкупност на респондентите и подгразделянето им на отделни подгрупи, може да се окаже с голяма вероятност, че е постигната при 95% доверителен интервал и 5% размер на грешката. За целта препоръчвам използването на формулата на Таро Йамане (1973) за изчисляване на минималния брой необходими въпросници за анкетно проучване и формулите, използвани от Ерик Вернет (2013 г.) за изчисляване на репрезентативност и минимални брой необходими въпросници при наличие или липса на информация за общия обем (големина) на генералната съвкупност.

- Липса на изчерпателна базова информация: Както е посочено в увода, един от основните проблеми е липсата на пълна и систематизирана базова информация за туристическите ресурси и обекти, доставчиците на услуги и състоянието на туристическото предлагане в областта на приключенския туризъм в страната. Липсата на детайлни данни за броя посетители, ангажирани конкретно с приключенски дейности, затруднява някои аспекти на анализа и оценката на икономическото въздействие.

- Динамика на туристическия сектор: Приключенският туризъм е динамично развиващ се сектор, в който постоянно се появяват нови тенденции, продукти и технологии. Изследването отразява актуалното състояние към момента на неговото провеждане, но някои аспекти могат да претърпят промени в бъдеще.

- Субективност при експертните оценки: При определянето на коефициентите на значимост чрез квалитетрия и при анализа на интервютата с експерти е възможно наличието на известна степен на субективност, въпреки стремежа за обективност и използването на стандартизирани подходи.

По отношение на **Първа глава:**

Главата е озаглавена: „Приключенският туризъм – същност, специфика, характеристики“. Разгледани са теоретичните основи на изследването, като са изяснени

основните понятия, използвани и разглеждани в дисертацията и свързани със същността на приключенския туризъм, видовете приключенски туризъм и добрите практики и тенденции в развитието на приключенския туризъм.

Тук по-конкретно са представени различни дефиниции и виждания за същността на приключенски туризъм, като за целите на дисертационния труд е предложена и една раирана и по-всеобхватна дефиниция на това, какво следва да се разбира под понятието и феномена „приключенски туризъм“, а именно: Приключенският туризъм представлява динамична подгрупа на туризма, фокусирана върху търсенето на нови изживявания и предизвикателства, често свързани с елементи на риск, физическо натоварване и тясна връзка с природата или различни култури. Отбелязано е, че тя синтезира тези ключови елементи – нови изживявания, предизвикателства, риск, физическо натоварване и връзка с природата или културата – като същевременно отчита субективния характер на понятието "приключение" (преживяване, което излиза извън рамките на обичайното, включва елементи на предизвикателство (физическо или психическо), изследване на непознатото, известен риск и непредсказуемост, което има потенциала да доведе до личностно израстване чрез преодоляване на бариери. Възприемането на "приключението" е индивидуално за всеки турист.).

По отношение на **Втора глава:**

Втора глава е озаглавена „Възможности за развитие на дестинации за приключенски туризъм“. Ориентирана е към представяне и изясняване на следните основни насоки: първо, потенциал за развитие на туристическа дестинация; второ, втрактивност на дестинациите за приключенски туризъм и трето, възможностите, инструментите и управленските решения за маркетингово управление на дестинации за приключенски туризъм в България.

Важно е да се отбележи, че Втора глава на дисертационния труд анализира потенциала на България за развитие като дестинация за приключенски туризъм. Разглеждат се характеристиките на туристическата дестинация, факторите, определящи нейната атрактивност за приключенски туристи, и спецификите на маркетинговото управление в този сектор.

В точка 2.1 „Потенциал за развитие на туристическа дестинация“ се разглежда значението на природните, културните, социално-икономическите и инфраструктурните

фактори като основа за изграждане на конкурентоспособна туристическа дестинация. Особен акцент е поставен върху потенциала на България за развитие на приключенски туризъм, който се базира на разнообразни природни дадености, включително планински релеф, реки, пещери, морско крайбрежие и биологично разнообразие.

Изводите от точка 2.1 потвърждават, че България притежава висок стратегически потенциал за развитие като устойчива дестинация за приключенски туризъм. Необходими са целенасочени усилия за подобряване на достъпа до информация, развиване на кадровия капацитет, изграждане на нова и модернизиране на съществуващата инфраструктура, както и прилагане на добри практики за управление на туристическите потоци в синхрон с принципите на устойчивост.

Точка 2.2. "Атрактивност на дестинациите за приключенски туризъм" изследва съвременните подходи за повишаване на конкурентоспособността и привлекателността на дестинациите, ориентирани към приключенския туризъм. Анализът се базира на интегриране на добри практики и устойчиви принципи при управлението на ресурсите и туристическата среда, което е в съответствие с концепциите за устойчиво развитие в туризма (според СOT към ООН).

В точка 2.3. Маркетингово управление на дестинации за приключенски туризъм в България се акцентира върху необходимостта от целенасочени маркетингови стратегии. Започва се с изследване на целевата аудитория, което включва анализ на потребителските профили, техните търсения, предпочитания към активности и комуникационни канали, както и отчитане на конкурентната среда и сезонните фактори. Подчертава се важността на разбирането на емоционалната и индивидуална страна на туристическия избор.

Разглеждат се ролята на дигиталния маркетинг и социалните мрежи (Facebook, Instagram, Twitter) за създаване на онлайн присъствие, ангажиране на потенциални туристи чрез визуално съдържание, блогове, интерактивни кампании и таргетирана реклама. Устойчивият маркетинг е представен като неотложна необходимост, включваща еко-ориентирана реклама, промоция на отговорен туризъм, интегриране на местните общности и етичен подход.

Специално внимание е отделено на влиянието на сензорния маркетинг върху приключенския туризъм. Анализира се как петте сетива (зрение, слух, мирис, вкус, допир) могат да бъдат използвани за създаване на по-дълбоки и запомнящи се преживявания, като

се позовава на автори като Hultén¹⁷, Pine and Gilmore¹⁸ и други.

По отношение на **Трета глава**:

Трета глава е озаглавена „Оценка и анализ на атрактивността на район Рила-Пирин за приключенски туристически продукти“. Трета глава на дисертационния труд представлява емпиричното ядро на изследването, фокусирано върху туристически район Рила-Пирин. Целта е да се оцени конкретният потенциал на района за развитие на устойчив приключенски туризъм и да се предложи модел за управление на продукти и дестинации.

В точка 3.1. „Критерии и методи на емпиричното изследване“ се представя разработеният методологически инструментариум. Въз основа на теоретичните постановки и добрите практики, изведени в предходните глави, както и на SWOT анализ (Таблица 9 от дисертационния труд), са обособени шест основни критерия с показатели за оценка на приключенския туризъм в Рила-Пирин. Тези критерии включват: атрактивност на основните характеристики на приключенския туризъм; атрактивност на специфичните характеристики; специфика на потребителите; популярност на основните приключенски дейности; разпознаваемост на туристическите дестинации; и устойчивост и иновации в приключенския туризъм. Индикаторите обхващат географско положение, достъпност, инфраструктура, качество на услугите, риск и безопасност, екологична устойчивост, потребителско преживяване и пазарна конкурентоспособност. Използваните методи включват наблюдение, анкети сред туристи и експерти, както и статистически анализ на наличните данни. Целта на изследването е да се извлекат препоръки за оптимизация на

В направените анализи, включително SWOT анализа, авторът на научния труд подчертава необходимостта от разработване на устойчиви туристически продукти и маршрути, които да бъдат съобразени с капацитета на природните системи и да предлагат преживявания с добавена стойност. Акцентира се също върху нуждата от въвеждане на стандарти и сертификати за устойчив приключенски туризъм, както и от целенасочено обучение и развитие на капацитета на местните общности. Интеграцията на съвременни технологични решения за управление на туристическия поток и мониторинг на въздействието върху околната среда е наложителна за балансирано развитие на дестинациите. Особено значение се отдава на междурегионалното и международното сътрудничество като фактор за обмен на добри практики и позициониране на Рила и Пирин в глобалния приключенски туристически пазар.

Точка 3.2. Обобщаване и анализ на резултатите от емпиричното изследване представя данните от проведената анкета сред 200 респонденти и интервюта с представители на хотели и туристически агенции в район Рила-Пирин в следните няколко основни насоки:

- Демографски профил и нагласи на туристите: Извадката е сравнително балансирана по пол (52% мъже, 46% жени). Най-голямо е представителството на възрастовата група 25-39 години (37%), следвана от 40-55 години (28%). Преобладават работещите лица (65%). Основните елементи, свързвани с приключенския туризъм, са "силна връзка с природата" и "физическо предизвикателство".

- Посещаемост и цели на посещението в Рила-Пирин: 42.5% са посетили района през последните 5 години. Основни цели са "планински преходи" (41.2%) и "зимни спортове" (35.3%).

- Оценка на природната среда и предпочитани дейности: Природната среда се оценява високо (44% дават оценка "4", 22% - "5"). Най-популярни дейности са "планински преходи" (165 участници) и "изкачване на върхове" (120 участници).

- Оценка на инфраструктура и безопасност: Маркировката на маршрутите получава смесени оценки, като над 65% я оценяват с "3" или по-високо, но има и значителен дял неудовлетворени. Информацията за рисковете се оценява предимно като "задоволителна" (32.5%). Надеждността на планинската спасителна служба се възприема положително от мнозинството. Достъпността до основните зони се оценява като "задоволителна" (37.5%) и "добра" (35%).

- Разпознаваемост на дестинации и дигитални инструменти: Най-разпознаваеми са Рилският манастир (91%), Седемте рилски езера (85%) и курортът Банско (87.5%). Голяма част от респондентите (85%) изразяват интерес към използването на дигитални инструменти за навигация и информация.

- Влияние на социалните медии и предложения за подобрене: Социалните медии оказват умерено до силно влияние върху избора на дестинация. Предложенията за подобрене включват по-добра маркировка, актуализирана информация, подобрена инфраструктура, повече организирани турове и ясни правила за опазване на околната среда.

- Проверка на хипотези : Установена е статистически значима връзка между възрастта и използването на дигитални инструменти ($p=0.043$), като по-младите ги

използват по-често. Не е открита значима връзка между статус и посещение на Рила-Пирин ($p=0.162$).

- Анализ на интервюта с хотелиери: Констатира се фрагментираност на предлагането, недостатъчно познаване на специфичния приключенски турист, инфраструктурни и ресурсни ограничения, и най-вече липса на силна, обединена регионална бранд идентичност за Рила-Пирин като целогодишна дестинация за приключенски туризъм.

Точка 3.3. Проучване на възможностите за създаване на интегриран приключенски продукт развива идеята за комбиниране на класическия приключенски туризъм с иновативни продуктови решения, базирани на концепцията на Филип Котлър за трите нива на продукта и отчитайки сензорния маркетинг.

- Основен продукт: Предлагане на приключенски дейности като алпинизъм, скално катерене, зимни спортове. Пример: тридневен пакет с изкачване на вр. Вихрен, преход до Рилските езера и посещение на Рилския манастир.

- Осежаем (реален) продукт: Конкретни услуги и инфраструктура – оборудвани маршрути, настаняване в хижи/еко-къщи, транспорт, екипировка под наем, квалифицирани водачи. Пример: пакет с нощувки в еко-хижа, организирани трансфери, наем на екипировка.

- Увеличаем (разширен) продукт: Допълнителни услуги и изживявания, добавящи стойност – местни фестивали, еко маршрути, дегустации, дигитални водачи, обучения, тематични вечери, изработване на сувенири. Пример: осигуряване на дигитална карта с информация за биоразнообразието, участие в програма за залесяване.

При рецензирането на дисертационния труд прави впечатление, че авторът е проучил **значителна като количество и тематика литература**, свързана с формулирането на приключенския туризъм и реализирането на туристическата политика за неговото ефективно управление на равнище отделна туристическа дестинация. Също така, е правил опит за развитие на дискусия на базата на различни авторски тези, хипотези и практически приложения, като се достига до концептуализиране на насоките за провеждане политиките за ефективно реализиране и управление на приключенския туризъм на ниво туристическа дестинация – конкретен туристически район.

III. Оценка на научните и практически резултати и приноси на дисертационния труд:

В представения от кандидата Виктория Венциславова Коларова дисертационен труд могат да се открият следните научни приноси:

1. Предложена е нова, по-всеобхватна концептуализация на приключенския туризъм и са идентифицирани неговите основни измерения.

2. Изведени са теоретични основи за разграничаване на приключенския туризъм от други форми на туризъм, като са систематизирани неговите ключови характеристики и е предложена работна дефиниция, обхващаща неговата многоизмерност.

3. Разработен е методологически инструментариум за емпирично изследване и оценка на приключенския туризъм в конкретен туристически район (Рила-Пирин), включващ критерии и показатели за анализ на потенциала, привлекателността и популяризирането на продукта и дестинацията.

4. Адаптиран е моделът на трите нива на продукта (Ф. Котлър) и са интегрирани аспекти на сензорния маркетинг при разработването на концепция за интегриран туристически продукт за приключенски туризъм.

5. Формулирани са конкретни стратегически насоки и препоръки за оптимизиране на управлението и развитието на приключенския туризъм в район Рила-Пирин, насочени към подобряване на брандинга, инфраструктурата, информационното осигуряване, устойчивостта и безопасността.

6. Предложени са практически решения за ангажиране на местните общности и засилване на сътрудничеството между различните заинтересовани страни в сектора на приключенския туризъм.

IV. Критични бележки, препоръки и въпроси:

В дисертационния труд се констатира и някои недостатъци, които дават основание да бъдат направени следните критични бележки и препоръки, които имат характера по-скоро на насоки за бъдещата работа на докторанта:

1) Броят на работните хипотези може да се сведе от 4 на 2 със съответните нулеви и единични хипотези;

2) Направеното анкетно проучване в дисертационния труд е репрезентативно и докторантът излишно и неоснователно има притеснения в тази насока – при 200 получени анкети карти, фрагментирани подгрупи респонденти, ясна полово процентна доходомност на респондентите (мъже / жени) във всяка подгрупа и прилагане на формулите на Таро Йамане (1973 г.) и Ерик Вернет (2013 г.) това е напълно доказуемо!

3) Формулираните научни приноси са твърде много като брой, като за това може би е допринесло и подразделянето им на теоретични и практично-приложни, поради тази причина съм си позволи и съответното име леко редуциране.

Посочените критични бележки не намаляват значимостта на дисертационния труд, а отново подчертавам имам характера преди всичко на препоръки за бъдещата работа на младия изследовател. Докторант Виктория Коларова показва задълбочени познания в областта на устойчиво развитие на туризма, същността на приключеския туризъм и по-конкретно приложението на управленския инструментариум и решения на ниво отделен туристически регион.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на така представените обстоятелства в точки I, II, III, IV и V заявявам своята положителна оценка за рецензирания дисертационен труд на тема **„Приключеският туризъм за развитието на дестинациите“** с автор Виктория Венциславова Коларова. Считаю, че той отговаря на основните законови и нормативни изисквания за присъждане на образователната и научна степен “доктор” и това ми дава основание да гласувам „ЗА“ и да препоръчам на членовете на Уважаемото научно жури да гласува също „ЗА“ и да присъди на образователната и научна степен “доктор” на Виктория Коларова в ПН 3.8 Икономика по докторската програма по „Икономика и управление (туризма)“ на УНСС.

23.08.2025 г.
гр. София

РЕЦЕНЗЕНТ:

проф. д-р Преслав Димитров

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMICS

REVIEW

From: Prof. Dr. Preslav Mihaylov Dimitrov,

*International Business School (IBS),
Professional field 3.9 "Tourism"*

Subject: Dissertation for the award of the educational and scientific degree "**Doctor**" in *professional field 3.8 Economics, doctoral program "Economics and Management (Tourism)"* at the University of National and World Economy.

Reason for submitting the review: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation work according to Order No. 1682/10.06.2025 of the Rector of the UNWE.

Author of the dissertation: **Victoria Ventsislavova Kolarova**

Topic of the dissertation: " **Adventure tourism for the development of destinations**"

IV. Biographical information about the doctoral student

The doctoral candidate Victoria Ventsislavova Kolarova studied under the doctoral program "Economics and Management (Tourism)" at *the Department of "Economics of Tourism", Faculty of "Infrastructure Economics"* of the UNWE in the professional field 3.8 "Economics" and was enrolled in accordance with the Order of the Rector of the UNWE No. 712/12.03.2021. The training was initially carried out in a full-time form of study in the period 02.03.2021 - 31.01.2024. On 31.01.2024, the term of the full-time doctoral program was extended by one year by Order of the Deputy Rector for Research and Development of the UNWE No. 252/31.01.2024, effective from 02.03.2024 to 02.03.2025. On 29.01.2025, by Order of the Deputy Rector for Research and Development of the UNWE No. 236/29.01.2025, the doctoral studies of Viktoria Ventsislavova Kolarova were transformed from full-time, subsidized by the state into part-time, subsidized by the state, as of 02.03.2025, with a deadline for the doctoral studies - 02.03.2026, without any change in the name of the topic of the dissertation, the doctoral program and the professional field in which the doctoral studies are taught.

In the period 2010 – 2015, Victoria Ventsislavova Kolarova studied and completed secondary education at the 8th SOUPCHE "Al. S. Pushkin" in the city of Varna. She obtained her higher education at the University of National and World Economy, Sofia, where she obtained a

bachelor's degree in “Economics of Tourism” (2015-2019) and a master's degree in “Management in Tourism” (2019-2020). Since 2021, as already noted above, she has been a full-time and subsequently part-time doctoral student in the doctoral program in “Economics and Management of Tourism” at the Department of “Economics of Tourism” of the same university.

In parallel with her academic development, the doctoral student worked for 5 years as a sales consultant, and from 2022 to the present she has held the position of "business development expert", currently on maternity leave.

V. Overall assessment of the presented dissertation work and the research activity carried out:

The dissertation work, presented by Victoria Ventsislavova Kolarova, was developed under the scientific supervision of Prof. Dr. Mariana Yaneva and is dedicated to a topical and significant topic for the Bulgarian tourism industry. In terms of its structure and content, it should be noted that it is structured in an introduction, three chapters, conclusion, used literature, appendices (2 in number). The main text of the dissertation is in a volume of 250 standard pages, computer-typed text, of which 7 pages are the two appendices, essentially representing two separate sample questionnaires used in the study. The literature used - the bibliography of the work is presented on 11 pages at the end of the work and includes the following: 122 information sources, of which 11 in Cyrillic, 111 in Latin - mainly in English, of which 19 are Internet sources.

The structure of the work thus presented meets the requirements for compositional and proportionate arrangement of the individual chapters.

The scientific research activity carried out is presented through the six publications attached to the dissertation work – reports presented and published in international scientific conferences in Bulgaria . The scientific publications presented reflect to a large extent the dissertation work in various degrees of completion and with an emphasis on individual problematic moments and scientific research. On this basis, the doctoral student covers the minimum required points by groups of indicators for awarding the ONS "doctor" for area 3. Social, economic and legal sciences, 3.8. Economics, according to the current Regulations for the implementation of the ZRASRB and has fulfilled 60 points out of the required 30. A systematized abstract has also been developed, presenting the content of the dissertation work.

VI. Evaluation of the content and development of the individual parts of the dissertation:

The **relevance of the topic** of the dissertation, as the author himself points out in **the Introduction**, is emphasized by several factors, among which, **first of all**, is the fact that adventure tourism creates experiences and stimulates people's need not only to travel, but also to seek active experiences. It is also noted that, **secondly**, the relevance stems from the specific offer of various types of specialized tourist products in Bulgaria and from the regulatory framework in the country. In this regard, it is indicated that adventure tourism is included in the extended specialization of the tourist regions Danube, Stara Planina, Rose Valley, Thrace, Rhodopes, Rila-Pirin, Sofia and Burgas. It should be noted that out of a total of nine tourist regions in Bulgaria, each with its own main product specialization (for example, cultural, mountain, health, business or sea tourism), adventure tourism is present in all of them, with the exception of the Varna region (Northern Black Sea Coast). It is noted that this represents a gap in the concept of tourist zoning, which needs updating, as Varna region has already developed an additional specialized product profile. As a **third** argument, the demand for adventure tourism in three types of destinations is highlighted, which are priorities for the modern development of tourism after the period 2020–2022. These are health tourism destinations, business tourism destinations and — last but not least — cultural tourism destinations.

Further in **the Introduction** to the dissertation, the author notes the significance of the research he conducted according to his own views and assessments. Here, in particular, it is noted that **the significance of the research** is determined by the need to analyze the role and importance of adventure tourism as a factor in the sustainable development of tourist destinations. In order to direct us to the relevant specifics of the research and its practical and applied aspects, it is also indicated that the development of a model for effective management of adventure tourism products in the Bulgarian natural and cultural conditions, with a focus on the Rila-Pirin region, would contribute to a better understanding and utilization of the potential of this sector. It is noted that the research aims to respond to the identified challenges, such as the lack of a coordinated marketing strategy and brand identity, and to propose solutions for the successful promotion of Bulgaria as a leading destination for adventure tourism.:

The text of the Introduction to the dissertation continues by presenting the main research objective, main research tasks, working hypotheses, object and subject, scientific contributions and

scientific results, methodology and limitations of the study. The **main research objective** is stated as follows: to analyze and promote the development of adventure tourism in the priority tourist areas for it, as well as to develop a model for its effective management in the context of the Bulgarian natural and cultural resources.

To achieve the stated goal, the following research tasks have been identified:

1. Clarifying the essence and specifics of adventure tourism;
2. Deriving and analyzing good practices and trends among leaders in adventure tourism;
3. Justification of the potential and attractiveness of adventure tourism destinations, including in Bulgaria;
4. Research on the marketing management of adventure tourism destinations;
5. Creation of a methodology for assessing and analyzing the attractiveness of adventure tourism destinations and its implementation;
6. Development of a model in the form of recommendations for improving an adventure tourism product.

The research thesis, supported in the dissertation and presented in its introduction, is that the development and popularization of adventure tourism in Bulgarian tourist regions can establish Bulgaria as an attractive, four-season destination and differentiate the tourist offer of tour operators.

The **subject of the research** in the dissertation is noted as adventure tourism. According to the author, **the subject of the research is the analysis of adventure tourism and its development in selected tourist regions of Bulgaria.**

Four working hypotheses have been formulated, which in my humble opinion are a bit much, especially since in Bulgarian dissertations in the field of economics and management, they generally serve more as basic guidelines for research activity, rather than as classical hypotheses provable statistically or in other quantitative ways through the acceptance of null and single hypotheses. The already noted working hypotheses - guidelines for research activity in the dissertation are as follows:

Hypothesis 1: The lack of conceptual statements, identified good practices, marketing strategy and brand identity are limitations to the successful development and promotion of tourist areas in Bulgaria for adventure tourism and combined tourism products.

Hypothesis 2: The creation of innovative tourism products and tour operator packages combining adventure, environmental and cultural elements will increase attendance and economic

benefits for tourist areas.

Hypothesis 3: The implementation of sustainable practices and investments in tourism infrastructure will minimize the negative impact on the natural environment and increase tourist satisfaction.

Hypothesis 4: The analysis of consumer needs and preferences will support the creation of highly competitive tourism products that meet modern market requirements.

Regarding **the methodology of the study**, it can be noted that in order to achieve the set goal and solve the research tasks in this dissertation work, a complex methodology has been applied, combining theoretical and empirical approaches. After the theoretical methods, a review and study of the scientific literature, analysis of regulatory documents, as well as the deductive approach and the approach of system analysis were used. The empirical study, in turn, is focused on the Rila-Pirin tourist region and includes:

- Development of methodological tools: A specialized toolkit has been created for the analysis and evaluation of adventure tourism in the region, including six main criteria with indicators and specific characteristics (geographical location, accessibility, infrastructure capacity, quality of services, risk and safety, environmental sustainability, consumer experience and market competitiveness).

- Conducting a survey: A survey was conducted among 200 respondents (potential and actual visitors to the Rila-Pirin region) with the aim of collecting primary quantitative information regarding their attitudes, preferences, experiences and recommendations related to adventure tourism.

- Conducting interviews with specialists and representatives of the tourism industry: Interviews were conducted with representatives of hotels and travel agencies in the Rila-Pirin region, specializing in the development and offering of adventure tourism products, in order to collect quality information and expert opinions.

- Statistical data analysis: The processing of data from the survey was carried out using the SPSS statistical package, using descriptive statistics and dependence tests (chi-square test, Cramer's V) to verify the formulated hypotheses.

- Conducting a SWOT analysis: A SWOT analysis of adventure tourism in the Rila-Pirin region was prepared to identify internal strengths and weaknesses, as well as external opportunities and threats.

- Qualimetry and expert analysis: Used to determine the significance coefficients of the criteria for evaluating adventure tourism.

The following main factors and circumstances are cited as **limitations to the study** :

- Scope of the empirical study: Although the theoretical part of the dissertation examines adventure tourism in a broader national and international context, the empirical study is focused primarily on the Rila-Pirin tourist region.

- Limitations related to the sample of the survey, as here the author notes that although care was taken to be representative, the sample of 200 respondents in the survey may not fully reflect all demographic and social groups of potential and actual tourists, and that in the analysis of some subgroups (for example, by status "Other" or in certain age categories) the number of participants is small, which necessitates the use of specific statistical tests (Fisher's Exact Test) and limits the possibility of more detailed conclusions for these specific groups. Here I will express a certain disagreement with the dissertation, since, in my opinion, with 200 respondents, depending on the assumed size of the general population of respondents and their subdivision into separate subgroups, it may turn out to be highly likely that it is overestimated at a 95% confidence level and a 5% margin of error. For this purpose, I recommend using Taro Yamane's formula (1973) for calculating the minimum number of questionnaires required for a survey and the formulas used by Eriqve Vernet (2013) for calculating representativeness and the minimum number of questionnaires required in the presence or absence of information about the total volume (size) of the general population.

- Lack of comprehensive baseline information: As stated in the introduction, one of the main problems is the lack of complete and systematized baseline information on tourism resources and sites, service providers and the state of the tourism supply in the field of adventure tourism in the country. The lack of detailed data on the number of visitors specifically engaged in adventure activities complicates some aspects of the analysis and assessment of the economic impact.

- Tourism Sector Dynamics: Adventure tourism is a dynamically developing sector, in which new trends, products and technologies are constantly emerging. The study reflects the current state at the time of its conduct, but some aspects may change in the future.

- Subjectivity in expert assessments: In determining significance coefficients through qualimetry and in analyzing expert interviews, it is possible that there is a certain degree of subjectivity, despite the pursuit of objectivity and the use of standardized approaches.

Regarding **Chapter One** :

The chapter is entitled: "Adventure Tourism - Essence, Specificity, Characteristics". The theoretical foundations of the study are examined, clarifying the main concepts used and considered in the dissertation and related to the essence of adventure tourism, types of adventure tourism and good practices and trends in the development of adventure tourism.

Here, in particular, different definitions and views on the essence of adventure tourism are presented, and for the purposes of the dissertation work, a broader and more comprehensive definition of what should be understood by the term and phenomenon of "adventure tourism" is proposed, namely: Adventure tourism is a dynamic subgroup of tourism, focused on the search for new experiences and challenges, often associated with elements of risk, physical exertion and a close connection with nature or different cultures. It has been noted that it synthesizes these key elements – new experiences, challenges, risk, physical exertion and connection with nature or culture – while also taking into account the subjective nature of the concept of "adventure" (an experience that goes beyond the usual, includes elements of challenge (physical or mental), exploration of the unknown, some risk and unpredictability, which has the potential to lead to personal growth through overcoming barriers. The perception of "adventure" is individual for each tourist.).

Regarding **Chapter Two** :

Chapter two is entitled "Opportunities for the development of adventure tourism destinations". It is oriented towards presenting and clarifying the following main directions: firstly, the potential for the development of a tourist destination; secondly, the attractiveness of adventure tourism destinations and thirdly, the opportunities, tools and management decisions for marketing management of adventure tourism destinations in Bulgaria.

It is important to note that Chapter Two of the dissertation analyzes Bulgaria's potential for development as an adventure tourism destination. It examines the characteristics of the tourist destination, the factors determining its attractiveness for adventure tourists, and the specifics of marketing management in this sector.

Section 2.1 "Potential for development of a tourist destination" examines the importance of natural, cultural, socio-economic and infrastructural factors as a basis for building a competitive tourist destination. Particular emphasis is placed on Bulgaria's potential for developing adventure tourism, which is based on diverse natural features, including mountainous terrain, rivers, caves,

sea coast and biodiversity.

The conclusions from point 2.1 confirm that Bulgaria has a high strategic potential for development as a sustainable adventure tourism destination. Targeted efforts are needed to improve access to information, develop human resources, build new and modernize existing infrastructure, as well as implement good practices for managing tourist flows in line with the principles of sustainability.

Section 2.2. "Attractiveness of Adventure Tourism Destinations" examines contemporary approaches to increasing the competitiveness and attractiveness of adventure tourism destinations. The analysis is based on the integration of good practices and sustainable principles in the management of resources and the tourism environment, which is in line with the concepts of sustainable development in tourism (according to the UN World Tourism Organization).

In point 2.3. Marketing management of adventure tourism destinations in Bulgaria, the emphasis is on the need for targeted marketing strategies. It begins with a study of the target audience, which includes an analysis of user profiles, their searches, preferences for activities and communication channels, as well as taking into account the competitive environment and seasonal factors. The importance of understanding the emotional and individual side of tourist choice is emphasized.

The role of digital marketing and social networks (Facebook, Instagram, Twitter) in creating an online presence, engaging potential tourists through visual content, blogs, interactive campaigns and targeted advertising is examined. Sustainable marketing is presented as an urgent necessity, including eco-oriented advertising, promotion of responsible tourism, integration of local communities and an ethical approach.

Special attention is paid to the impact of sensory marketing on adventure tourism. It analyzes how the five senses (sight, hearing, smell, taste, touch) can be used to create deeper and more memorable experiences, referring to authors such as Hultén¹⁷, Pine and Gilmore¹⁸ and others.

Regarding **Chapter Three** :

Chapter three is entitled "Assessment and analysis of the attractiveness of the Rila-Pirin region for adventure tourism products". Chapter three of the dissertation represents the empirical core of the research focused on the Rila-Pirin tourist region. The aim is to assess the specific potential of the region for the development of sustainable adventure tourism and to propose a model

for product and destination management.

In point 3.1. "Criteria and methods of empirical research" the developed methodological toolkit is presented. Based on the theoretical statements and good practices presented in the previous chapters, as well as a SWOT analysis (Table 9 of the dissertation), six main criteria with indicators for evaluating adventure tourism in Rila-Pirin have been identified. These criteria include: attractiveness of the main characteristics of adventure tourism; attractiveness of specific characteristics; specificity of users; popularity of the main adventure activities; recognizability of tourist destinations; and sustainability and innovation in adventure tourism. The indicators cover geographical location, accessibility, infrastructure, quality of services, risk and safety, environmental sustainability, consumer experience and market competitiveness. The methods used include observation, surveys among tourists and experts, as well as statistical analysis of available data. The aim of the study is to derive recommendations for optimization of

In the analyses made, including the SWOT analysis, the author of the scientific paper emphasizes the need to develop sustainable tourism products and routes that are consistent with the capacity of natural systems and offer experiences with added value. The emphasis is also on the need to introduce standards and certificates for sustainable adventure tourism, as well as targeted training and capacity development of local communities. The integration of modern technological solutions for managing tourist flows and monitoring environmental impact is imperative for balanced development of destinations. Particular importance is given to interregional and international cooperation as a factor for the exchange of good practices and positioning of Rila and Pirin in the global adventure tourism market.

Section 3.2. Summary and analysis of the results of the empirical study presents the data from the survey conducted among 200 respondents and interviews with representatives of hotels and tourist agencies in the Rila-Pirin region in the following several main directions:

- Demographic profile and attitudes of tourists: The sample is relatively balanced by gender (52% male, 46% female). The age group 25-39 years old is the most represented (37%), followed by 40-55 years old (28%). The majority of tourists are working people (65%). The main elements associated with adventure tourism are "a strong connection with nature" and "physical challenge".

- Attendance and purposes of visit to Rila-Pirin: 42.5% have visited the region in the last 5 years. The main purposes are "mountain hiking" (41.2%) and "winter sports" (35.3%).

- Assessment of the natural environment and preferred activities: The natural environment is highly rated (44% give a rating of "4", 22% - "5"). The most popular activities are "mountain hiking" (165 participants) and "climbing peaks" (120 participants).

- Infrastructure and safety rating: The route markings receive mixed reviews, with over 65% rating it a "3" or higher, but there is also a significant share of dissatisfied. Information about risks is mostly rated as "satisfactory" (32.5%). The reliability of the mountain rescue service is perceived positively by the majority. Accessibility to the main areas is rated as "satisfactory" (37.5%) and "good" (35%).

- Recognizability of destinations and digital tools: The most recognizable are the Rila Monastery (91%), the Seven Rila Lakes (85%) and the Bansko resort (87.5%). A large proportion of respondents (85%) express interest in using digital tools for navigation and information.

- Influence of social media and suggestions for improvement: Social media has a moderate to strong influence on destination choice. Suggestions for improvement include better signage, updated information, improved infrastructure, more organized tours, and clear environmental protection rules.

- Hypothesis testing: A statistically significant relationship was found between age and the use of digital tools ($p=0.043$), with younger people using them more often. No significant relationship was found between status and visiting Rila-Pirin ($p=0.162$).

- Analysis of interviews with hoteliers: Fragmentation of the supply, insufficient knowledge of the specific adventure tourist, infrastructure and resource limitations, and above all, a lack of a strong, unified regional brand identity for Rila-Pirin as a year-round adventure tourism destination are noted.

Point 3.3. Exploring the possibilities for creating an integrated adventure product develops the idea of combining classic adventure tourism with innovative product solutions, based on Philip Kotler's concept of the three levels of the product and taking into account sensory marketing.

- Main product: Offering adventure activities such as mountaineering, rock climbing, winter sports. Example: a three-day package with a climb to Vihren Peak, a hike to the Rila Lakes and a visit to the Rila Monastery.

- Tangible (real) product: Specific services and infrastructure – equipped routes, accommodation in huts/eco-houses, transport, equipment rental, qualified guides. Example: package with overnight stays in an eco-hut, organized transfers, equipment rental.

- Augmentable (extended) product: Additional services and experiences that add value – local festivals, eco-routes, tastings, digital guides, trainings, themed evenings, souvenir making. Example: providing a digital map with information about biodiversity, participating in a reforestation program.

When reviewing the dissertation, it is striking that the author has studied **a significant amount and subject matter of literature** related to the formulation of adventure tourism and the implementation of tourism policy for its effective management at the level of a particular tourist destination. He has also attempted to develop a discussion based on various author's theses, hypotheses and practical applications, leading to the conceptualization of guidelines for implementing policies for the effective implementation and management of adventure tourism at the level of a tourist destination - a specific tourist region.

V. Evaluation of the scientific and practical results and contributions of the dissertation work:

The following scientific contributions can be highlighted in the dissertation presented by the candidate Victoria Ventsislavova Kolarova:

1. A new, more comprehensive conceptualization of adventure tourism is proposed and its main dimensions are identified.
2. Theoretical foundations are derived to distinguish adventure tourism from other forms of tourism, its key characteristics are systematized, and a working definition is proposed, encompassing its multidimensionality.
3. A methodological toolkit has been developed for empirical research and evaluation of adventure tourism in a specific tourist region (Rila-Pirin), including criteria and indicators for analyzing the potential, attractiveness and promotion of the product and destination.
4. The three-level product model (F. Kotler) was adapted and aspects of sensory marketing were integrated in the development of a concept for an integrated tourism product for adventure tourism.
5. Specific strategic guidelines and recommendations have been formulated to optimize the management and development of adventure tourism in the Rila-Pirin region, aimed at improving branding, infrastructure, information provision, sustainability and safety.

6. Practical solutions are proposed to engage local communities and strengthen cooperation between different stakeholders in the adventure tourism sector.

VI. Critical notes, recommendations and questions:

The dissertation also identifies some shortcomings, which give grounds for making the following critical notes and recommendations, which are more in the nature of guidelines for the future work of the doctoral student:

4) The number of working hypotheses can be reduced from 4 to 2 with the corresponding null and single hypotheses;

5) The survey conducted in the dissertation is representative and the doctoral student has unnecessary and unfounded concerns in this regard - with 200 questionnaires received, fragmented subgroups of respondents, a clear gender percentage distribution of respondents (men / women) in each subgroup and the application of the formulas of Taro Yamane (1973) and Eriquer Vernet (2013), this is completely demonstrable!

6) The formulated scientific contributions are too numerous in number, and their division into theoretical and practical-applied may have contributed to this, for this reason I have allowed myself to slightly reduce the corresponding name.

The above critical remarks do not diminish the significance of the dissertation, and I emphasize again that they are primarily recommendations for the future work of the young researcher. Doctoral student Victoria Kolarova demonstrates in-depth knowledge in the field of sustainable tourism development, the essence of destination tourism and, more specifically, the application of management tools and solutions at the level of a separate tourist region.

CONCLUSION:

Based on the circumstances presented in points I, II, III, IV and V, I declare my positive assessment of the peer-reviewed dissertation on the topic "**Adventure Tourism for the Development of Destinations**" with author Victoria Ventsislavova Kolarova. I believe that it meets the basic legal and regulatory requirements for awarding the educational and scientific

degree "doctor" and this gives me reason to vote "FOR" and to recommend to the members of the Honorable Scientific Jury to also vote "FOR" and award the educational and scientific degree "doctor" to Victoria Kolarova in Professional Field 3.8 Economics under the doctoral program in "Economics and Management (Tourism)" of the UNWE.

23.08.2025,

Sofia

REVIEWER:

Prof. Dr. Preslav Dimitrov